

УДК 373.2.064.1(438)

DOI:

Світлана Волошин, кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМЕЙ ВИХОВАНЦІВ У ПОЛЬЩІ

У статті окреслено особливості та значення реалізації співпраці закладів дошкільної освіти з сім'ями в Польщі. Встановлено, що навчальна діяльність, інтелектуальний та соціальний розвиток дитини, приносить найкращі результати у процесі такої співпраці в дошкільний період. З'ясовано, що найважливішими завданнями, які виконують дошкільні заклади є забезпечення належних умов для навчання й виховання, облаштування матеріальним обладнанням та устаткуванням для успішної реалізації навчальних програм. Акцентовано увагу на тому, що дитячі садочки почали враховувати потреби дітей та очікування батьків.

Ключові слова: співпраця; заклади дошкільної освіти; дошкільний період; вихованці; Польща.

Літ. 8.

*Svitlana Voloshyn, Ph.D.(Pedagogy), Lecturer of the General Pedagogy and
Preschool Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

FEATURES OF COOPERATION OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS AND FAMILIES OF PUPILS IN POLAND

The article deals with the features and significance of the implementation of cooperation between preschool institutions and families in Poland. It has been established that the educational activity, intellectual and social development of the child, brings the best results in the process of such cooperation in the preschool period. It has been found that the most important tasks performed by preschool institutions are to provide appropriate conditions for teaching and education, equipping with material equipment and facilities for the successful implementation of educational programs.

Emphasis has been placed on the fact that kindergartens have begun to take into account the needs of children and the expectations of parents. The most important tasks of modern preschool education are analyzed in the works of scientists: the integrity of the educational process, increasing the potential of child development, which require changes in modern methods of work of the educator; education in kindergarten should become a personal factor, not just equipping the child with knowledge. should become a learning partner in preschool education.

The peculiarities of the activity of parent councils in the structure of preschool education has been analyzed. It has been established that parents who are members of the Parents' Council are full participants in the educational process, they also act as assistants in the affairs of the kindergarten. The primary task of preschool education is the moral and ethical development of the child. The task of the kindergarten is the need to adapt the observational and cognitive techniques of the child in order to be able to best diagnose the needs, interests, talents and shortcomings of the child, which will equalize the opportunities for development and education of the child.

Through the implementation of forms of cooperation, it is possible to improve the pedagogical consciousness of parents, through active participation in preschool classes, and through observation of the work of the educator with children. That is why the primary educational task of a kindergarten is to form in parents a conscious feeling that both educators and parents have the same responsibility to improve the results of raising a child.

Keywords: cooperation; preschool educational institutions; preschool period; pupils; Poland.

Постановка проблеми. Перші роки життя дитини вирішують питання про її розвиток та подальшу долю. Саме тому, значна частина інтелектуальних здібностей особистості формується в перші роки життя. Науковці зазначають, що більшість вроджених схильностей інтенсивно розвиваються в дошкільному віці, це стосується і навчальних здібностей. Навчальна діяльність, інтелектуальний та соціальний розвиток дитини, приносить найкращі результати в дошкільний період.

Дошкільний вік є найкращим періодом для запобігання можливих труднощів у навчанні – усунення дисгармонії розвитку, розладів та компенсація виховної недбалості. Навички, які діти дошкільного віку отримують в дитячому садку, застосовуються в школі у вигляді кращих результатів навчання та є соціальним та професійним функціонуванням у дорослому віці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості розвитку дошкільної освіти у Польщі в контексті компаративного аналізу досліджено у

працях М. Банасяк, А. Савички, Е. Тремпали, М. Чепіль, О. Янкович. Теоретико-практичні основи застосування форм та методів роботи у закладах дошкільної освіти окреслено у дослідженнях В. Польмінського, Ф. Філіпович, М. Ратай. У зазначених наукових доробках акцентовано увагу на тому, що першочерговим завданням дошкільної освіти є морально-етичний розвиток дитини. Змістом діяльності закладів дошкільної освіти є необхідність адаптації спостережних та когнітивних прийомів дитини для того, щоб мати можливість найкраще діагностувати потреби, інтереси, таланти та недоліки дитини, що дозволить зрівняти можливості розвитку та освіти дитини.

Мета статті – проаналізувати особливості співпраці закладів дошкільної освіти та сімей вихованців у Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У положенні Закону про систему освіти зазначено, що дошкільна освіта в Польщі у сучасних умовах охоплює дітей, які мають вік від 3 до 6 років, тобто це віковий період, який у проміжку до початку навчання в початковій школі. Дошкільна освіта в Польщі реалізується за допомогою двох видів дошкільних закладів: дитячих садків та дошкільних відділів, які створені при початкових школах. Дошкільна освіта у Польщі здійснюється у два етапи: діти у віці до 3 років виховуються у дитячих яслах; діти у віці від 3 до 6 років навчаються у дитячих садочках (*przedszkole*) а також у підготовчих класах при початкових школах [3, 201].

Найпопулярнішими видами закладів дошкільної освіти у Польщі, крім традиційних дитячих садків, які спеціально не орієнтуються на будь-який освітній підхід, є безумовно католицькі, лінгвістичні, екологічні заклади дошкільної освіти. Є також мистецькі, музичні, спортивні, інтеграційні дитячі садки або об'єднані заклади, наприклад, лінгвістично-мистецькі, музично-мовні тощо. Також існують дитячі садки, що реалізують альтернативні програми – заклади дошкільної освіти М. Монтесорі, Вальдорфські дитячі садки.

Багато закладів дошкільної освіти використовують відразу кілька підходів, потроху спираючись на кожен з них, вони також базуються на інноваційних та оригінальних навчальних програмах. Дитячі садки багато в чому відрізняються – їх підхід до навчання, гри, цілі, пріоритети та правила, а також розмір плати за навчання. Дитячі садки зобов'язані виконувати базову програму дошкільної освіти відповідно до керівних принципів Міністерства національної освіти на основі

Положення Міністра національної освіти від 14 лютого 2017 р.

Приватні та державні дитячі садки повинні забезпечувати щонайменше п'ять годин навчання та догляду на день. Однак безліч закладів працює дев'ять годин на день, з ранковою та денною змінами. Дітей згруповано за віком, не більше 25 на групу (у державних садочках групи більші). Якщо це спеціальний клас або якщо в класі є діти з особливими освітніми потребами, у групі не повинно бути більше 20 дітей [4, 12].

За останні роки дошкільна освіта в Польщі суттєво змінилася. Дитячі садочки почали враховувати потреби дітей та очікування батьків. Якою б не була дошкільна освіта, воно готує дитину до навчання у закладі середньої освіти. Найважливіші завдання сучасної дошкільної освіти включають: цілісність виховного та навчального процесу, збільшення потенціалу розвитку дитини, що в свою чергу, вимагає змін у сучасних методах роботи вихователя, виховання в дитячому садку має стати особистим фактором, а не просто оснащенням дитини знаннями, сім'я у дошкільному вихованні є партнером у навчанні.

Співпраця з батьками є не менш важливим завданням для дошкільної освіти в Польщі. Кожен вихователь усвідомлює те, що найважливішим освітнім середовищем для дитини є сім'я, це робить найбільший вплив на розвиток його особистості. Без продуманої та добре підготовленої стратегії освітньої співпраці з сім'єю виховний вплив дитячого садка обмежений. Саме вихователь має бути першою професійно підготовленою особою, яка підтримує контакт з родиною вихованця. Він повинен мати можливість діагностувати загальний рівень розвитку дитини, освітню атмосферу в сім'ї та надати поради щодо виховання батькам. Це завдання неможливе без сім'ї дитини. Дошкільна освіта працює за різними моделями – заклади загальної середньої освіти відрізняються один від одного, хоча деякі елементи є загальними [6, 120].

Базовим юридичним документом, який регламентує роботу польських дошкільних закладів є Закон про систему освіти, датований від 19 березня 2009 р. Основоположим у цьому законі є те, що дошкільний заклад може бути державної або приватної форми власності [5, 14].

Дошкільні заклади, які належать до приватної форми власності можуть засновуватися юридичними або фізичними особами. Педагогічний супровід та нагляд за дошкільними закладами приватної форми власності здійснюють куратори освіти.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМЕЙ ВИХОВАНЦІВ У ПОЛЬЩІ

Серед найважливіших завдань, які виконують дошкільні заклади є: створення та забезпечення належних умов для навчання й виховання, добір кваліфікованих професійних кадрів; облаштування належним обладнанням, ресурсами й устаткуванням для успішної реалізації навчальних програм у системі дошкільної освіти. Однією з актуальних форм роботи у дошкільному закладі є співпраця з сім'єю, серед них створення батьківських комітетів або батьківських рад [7, 31 – 31].

Батьківський комітет – це демократична та самоврядна організація. Вона створюється для залучення батьків вирішити різноманітні питання функціонування закладу. Основними завданнями батьківського комітету є співпраця в напрямі зміцнення виховання, допомога у розв'язанні матеріальних проблем.

Науковець А. Савичка зазначає, що участь вихователя в умовах батьківської ради є однією з найважливіших форм співпраці між дитячим садком та батьками. Батьківська рада спільно розглядає та ухвалює рішення, а це сприяє отриманню кращих результатів під час навчання та виховання дитини [7, 30].

Дослідник В. Польмінський зазначає, що ключовими формами співпраці дошкільного закладу та сім'ї є засідання, які присвячуються закріпленню теоретико-практичних знань батьків, організації зустрічей для надання батькам інформації про освітні завдання, які вирішуються у дошкільному закладі; інформуванню батьків про освітні завдання, які можна виконувати вдома (батьки отримують поради та вказівки від вихователів) [6].

Погоджуємося з трактуванням Е. Тремпали, який вказував на позитивні шляхи співпраці між вихователями та батьками. Науковець визначив форми освітнього впливу у середовищі закладів дошкільної освіти. Серед них чільне місце посідають заходи з догляду за дитиною, організація розваг та дозвілля, організація зустрічей з батьками, різні види спорт та фізкультури, спортивних ігор, організація туристичних екскурсій [6].

Ще одним цікавим взірцем співпраці з закладом дошкільної освіти є Батьківська рада або Рада закладу освіти. У межах організації Батьківської Ради створюється чинний статут діяльності, який співвідносний зі статутом закладу дошкільної освіти. До Батьківської ради можуть бути обрані батьки, які належать до батьківського активу (або ті батьки, які зголошуються самостійно для участі).

Батьківський комітет і Батьківська рада має офіційний статус як спільний орган вихователів і

батьків. Їхня діяльність підтверджується Розпорядженням Міністерства національної освіти від 19 червня 1992 р. У тексті цього розпорядження вказано, що “батьки та вихователі повинні співпрацювати під час процесу виховання та навчання дітей”. У цьому ж документі проаналізовано форми такої співпраці, які передбачають право батьків на:

- ознайомлення з комплексом навчально-виховних завдань;

- отримання порад стосовно процесу виховання та розвитку дитини.

Основні завдання роботи Батьківської ради такі:

- планування та здійснення співпраці з дошкільним закладом із метою впливу на дітей через сімейне виховання та заклад дошкільної освіти під час навчання та виховання;

- активна участь у виховному житті закладу дошкільної освіти через удосконалення роботи цього закладу;

- ознайомлення директора та Педагогічної ради батьків про особливості діяльності закладу дошкільної освіти;

- надання інформації батькам стосовно потреб та можливостей надання фінансової допомоги [1, 18].

Отже, аналіз літератури дозволяє стверджувати, що батьки, які входять до складу Батьківської ради є повноцінними учасниками навчально-виховного процесу, вони також виступають в ролі помічників у справах дитячого садка, вони намагаються докласти зусилля до поліпшення роботи дошкільного закладу.

За допомогою реалізації форм співпраці можна покращувати педагогічну свідомість батьків, через активну участь в дошкільних заняттях та через спостереження за роботою вихователя з дітьми. Саме тому, першочерговим виховним завданням дитячого садка є сформувати у батьків усвідомлене відчуття того, що як вихователі так і батьки мають однакову відповідальність покращити результати виховання дитини [2, 388].

Сім'я відіграє важливу роль у сучасній концепції дошкільної освіти. Часті контакти батьків з дитячим садочком, святкування, поїздки та спільні заходи сприяють створенню партнерських відносин між двома середовищами, які впливають на дитину. Дошкільний вік відіграє вирішальну роль у розвитку людини. Саме в цей період відбувається процес розвитку основних психічних функцій та соціальних установок, і починає формуватися система соціальних цінностей.

Система цінностей дитини відображає спосіб

життя дорослих, відображення виховання та життя сім'ї. Правильний розвиток дитини та формування її особистості тісно пов'язані з сімейним життям та атмосферою в ньому. Дитина в сім'ї набуває базових знань про явища та навколишній світ, розвиває своє мовлення, щоб полегшити встановлення контактів. Дитина в сімейному будинку також вчиться оцінювати свою поведінку.

Заклад дошкільної освіти, як установа відіграє значну роль у допомозі сім'ї, забезпечуючи дитині умови, що сприяють її всебічній освіті. Саме дитячий садок, який має кваліфікований персонал, створює сприятливі умови та стимулює діяльність дітей. Дитячий садок як заклад виховання повинен залучати сім'ю до процесів впливу на дитину у всіх сферах. Отже, батьки беруть участь у заходах, святах дитячих садків, іграх, екскурсіях тощо. Дитячий садок також інформує батьків про наміри щорічного навчально-виховного плану діяльності дитячого садка, що дає їм можливість впливати на діяльність закладу. Прийняття батьків партнерами вимагає врахування їх життєвого досвіду у вирішенні складних освітніх проблем [8, 35].

На правильну організацію співпраці дитячого садка з батьками впливає доброзичливе та партнерське ставлення вчителів та батьків, а також взаєморозуміння. Добре організована співпраця дитячого садка з батьками є одним із важливих факторів, що впливають на досягнення садочком хороших результатів у догляді та навчально-дидактичній роботі.

Партнерська співпраця здійснюється також шляхом організації:

- відстеження інформації на інформаційній батьківській дошці;
- загальних та групових зборів;
- постійного оновлення веб-сайту дитячого садка;
- інтеграційних зустрічей-пікніків;
- участі у благодійних акціях;
- участі у відкритих заняттях;
- вихованні сімейних традицій: вертеп, зустрічі з нагоди Дня бабусі та дідуся, Дня матері, Різдвяних ярмарків тощо;
- фотогалереї дошкільних заходів та свят;
- організації днів відкритих дверей дитячого садка;
- інтерв'ю у ЗМІ;
- участі в освітніх програмах та проектах підтримки дитини з урахуванням активної участі батьків.

Висновки. Співпраця з батьками на основі партнерських відносин збільшує шанс на ефективну допомогу дитині, а завдяки уніфікації

педагогічних методів вдома та в дитячому садку, досягнення кращих навчальних результатів. Належна співпраця підвищує внутрішню мотивацію батьків. Партнерські відносини дають відчуття впевненості в собі, оцінки власних знань та навичок. Люди починають усвідомлювати свої сильні сторони, а їх знання та вміння цінують однолітки. Співпраця вихователів з батьками є одним із важливих факторів належного функціонування дитячого садка та сім'ї. Це обумовлює гармонійний і всебічний розвиток дітей, впливає як на їхній прогрес у навчанні, так і на поведінку. Це також дає можливість вихователям та батькам постійно вдосконалюватися, бути відповідальними за правильний розвиток та виховання дітей.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є аналіз особливостей діяльності державних та приватних закладів дошкільної освіти у контексті окреслення різноманітності їхніх форм та методів навчально-виховної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чепіль М. Розвиток теоретичних засад виховання дітей у закладах дошкільної освіти Польщі. *Молодь і ринок*. 2021. № 1(187). С. 17–22.
2. Янкович О. І. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в університетах України та Польщі до реалізації здоров'язбережувальних рухових технологій. *Забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій: збірник наукових праць*. Хмельницький. 2018. С. 387–390.
3. Banasiak M. Współpraca rodziców ze szkołą w kontekście reformy edukacji w Polsce. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2013. 205 s.
4. Filipowicz F., Rataj M. Vademecum młodego nauczyciela. Warszawa, 1980. 125 s.
5. Guz S. Edukacja przedszkolna efektywność i uwarunkowania. Lublin, 1985. 190 s.
6. Polmiński W. Podstawowe założenia systemu wychowania szkoły środowiskowej. Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej. Kraków, 1977. 214 s.
7. Sawicka A. Współpraca przedszkola z rodzicami. Warszawa : WSiP, 1991. 95 s.
8. Trempała E. Wychowanie zintegrowane w środowisku szkoły. Warszawa, 1976. 385 s.

REFERENCES

1. Chepil, M. (2021). Rozvytok teoretychnykh zasad vykhovannia ditei u zakladakh doshkilnoi osvity Polshchi [Development of theoretical principles of

**РЕТРОСПЕКТИВА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ
У ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ 1960–1980-х рр.**

raising children in preschool institutions in Poland]. *Youth and the market*. No. 1(187). pp. 17–22. [in Ukrainian].

2. Yankovych, O. (2018). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity v universytetakh Ukrainy ta Polshchi do realizatsii zdoroviazberezhuvallykh rukhovnykh tekhnolohii [Training of future specialists in preschool education in universities of Ukraine and Poland for the implementation of health-saving motor technologies]. *Ensuring quality training of future specialists in preschool education in the process of using modern technologies: a collection of scientific papers*. Khmelnytsky. pp. 387–390. [in Ukrainian].

3. Banasiak, M. (2013). Współpraca rodziców ze szkołą w kontekście reformy edukacji w Polsce [Cooperation of parents with school in the context of education reform in Poland]. Torun, 205 p. [in Polish].

4. Filipowicz, F. & Rataj, M. (1980). *Vademecum młodego nauczyciela* [Handbook of a young teacher]. Warsaw, 125 p. [in Polish].

5. Guz, S. (1985). Edukacja przedszkolna efektywność i uwarunkowania [Pre-school education effectiveness and conditions]. Lublin, 190 p. [in Polish].

6. Polmiński, W. (1977). Podstawowe założenia systemu wychowania szkoły środowiskowej [Basic assumptions of the community school education system]. Krakow, 214 p. [in Polish].

7. Sawicka, A. (1991). Współpraca przedszkola z rodzicami [Cooperation of the kindergarten with parents]. Warsaw, 95 p. [in Polish].

8. Trempała, E. (1976). Wychowanie zintegrowane w środowisku szkoły [Integrated education in the school environment]. Warsaw, 385 p. [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 15.03.2021

УДК: 371.10 (438)

DOI:

Лариса Сливка, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

**РЕТРОСПЕКТИВА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА
МОЛОДІ У ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ 1960–1980-х рр.**

У статті репрезентовано низку історико-педагогічних праць польських авторів, написаних впродовж 1960–1980-х рр. Зазначено, що розвиток здоров'язбережувального виховання учнів загальноосвітніх шкіл Польщі є проблемою, дослідження якої можливе за умови вивчення літератури із загальної педагогіки, соціальної педагогіки, історії педагогіки, історії медицини та охорони здоров'я, історії культури, історії краю та інших наук. Розвиток історіографії здоров'язбережувальної виховно-освітньої діяльності активізувався у науковому просторі Польської Народної Республіки на початку 1970-х рр. Наступний сплеск активності науково-педагогічних сил країни розпочався у другій половині 1980-х рр. Відзначено, що впродовж 1960–1980-х рр. відбувалося формування проблемного поля проблеми здоров'язбережувального виховання дітей та молоді, структурними елементами якого стали: історія здоров'язбережувальної думки; польський здоров'яспрямований освітньо-виховний рух як історичне та соціально-культурне явище, його ідеологія та суспільна практика; теоретична і практична спадщина визначних постатей Польщі, які ініціювали, пропагували і реалізовували здоров'язбережувальну діяльність; здоров'яорієнтована діяльність громадських інституцій; рефлексії щодо фізичного, гігієнічного, антиалкогольного виховання як напрямів і складників виховання для здоров'я; роль періодичних видань у пропаганді ідей здоров'я та здорового способу життя; аналіз змісту навчальних і виховних програм у контексті здоров'язбережувальної тематики.

Ключові слова: здоров'язбережувальне виховання; історія здоров'язбережувального виховання; Польща; історіографічні розвідки; 1960–1980-х рр.; навчальні програми.

Лит. 8.

Larysa Slyvka, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy of Primary Education Department State Higher Educational Institution “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”

**RETROSPECTIVE OF HEALTH EDUCATION
OF CHILDREN AND YOUTH IN THE WORK OF POLISH RESEARCHERS 1960–1980s**

The article presents a number of historical and pedagogical works of Polish authors written during the 1960 1980s. It is noted that the development of health education of Polish secondary schools is a multidimensional problem, the study of which is possible by studying literature on general pedagogy, social pedagogy, history of